

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Legemiddelanalyser for spesielt interesserte

Stig Pedersen-Bjergaard, Knut E. Rasmussen
Legemiddelanalyse
 503 s, tab, ill. Bergen: Fagbokforlaget, 2004.
 Pris NOK 498
 ISBN 82-7674-844-9

Dette er en lærebok i legemiddelanalyse, primært skrevet for universitetsstudenter i farmasi. Det gjenspeiles også i innholdet. De første ti kapitlene handler om basale kjemiske og statistiske prinsipper samt lovverk for farmasøytisk

kvalitetskontroll. Kapittel 11–24 beskriver metoder for kromatografisk analyse med eksempler fra legemiddelområdet. Kapittel 25 og kapittel 26 er omfattende og tar opp kjemisk kvalitetskontroll av farmasøytiske råvarer og ferdige produkter. De to siste kapitlene, 27 og 28, omtaler kortfattet analyse av legemidler i biologisk materiale samt kvalitetsstandarder for legemiddelanalyse.

Fordelen med boken er at den starter på et så basalt nivå at spesifikk forkunnskap ikke er nødvendig. På denne måten er den egnet for alle som har interesse for feltet, men som ikke har noen egen utdanning på fagområdet fra tidligere. Utvalgte deler (fremfor alt kapittel 11–24) kan brukes som innføring for leger som samarbeider med personell som utfører analyser med kromatografisk teknikk eller som selv skal arbeide med slike analyser. Selv om man her tar for seg analyse av legemidler, er de analytiske prinsippene som presenteres også anvendbare for analyser av kroppsegne stoffer.

Hvis man er ute etter praktisk informasjon om analyse av legemidler i biologisk materiale, er boken for kortfattet for leger. Særlig gjelder dette avsnittet om rusmiddelkontroller. Det er heller ikke mer enn én side om immunologisk analyseteknikk, noe som er et sentralt prinsipp for analyse av kroppsegne og kroppsfremmede stoffer i serum og urin. Noen spesielle teknikker, som ICP-MS for analyse av sporstoffer (av interesse blant annet ved mistanke om forgiftninger med tungmetaller), tas ikke opp.

Arbeider man innenfor et område der analyser med kromatografiske teknikker er sentralt, får man her en oversiktlig innføring. Boken kan således være aktuell for f.eks. spesialistkandidater i klinisk farmakologi og ev. også for kandidater i medisinsk biokjemi. Spørsmålet man må stille seg før man går til bokhandelen er om det er verdt å kjøpe en bok der omtrent halvparten av innholdet er irrelevant, selv om den andre halvparten gir en grei oversikt for den som trenger slik kunnskap.

Olav Spigset
 Avdeling for klinisk farmakologi
 St. Olavs Hospital

Selv mord blant eldre på dansk

Jorit Tellervo, red.
Selv mord blandt gamle mennesker – myter, viden og forebyggelse
 238 s, ill. København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 2004. Pris DKK 249
 ISBN 87-17-03715-8

I innledningen gir redaktøren følgende begrunnelse for utgivelsen: I mange vestlige land (også i Norge) er selvmordshypotetisen størst i de eldste aldersgrupper. Likevel har medier og forskere hovedsakelig konsentrert seg om unge mennesker. Mangelen på oppmerksomhet kan støtte oppfatningen om at selvmord ikke angår gamle. Det medvirker til at omverdenen ikke er forberedt på å fange opp signaler om selvmord fra et gammelt menneske.

Boken er utgitt med støtte fra Sundhedsstyrelsen i Danmark. Det er en antologi med bidrag fra en rekke forfattere med ulik bakgrunn: Forskere, leger, psykologer, sykepleiere, filosof og teologer gir sammen en bred og spennende gjennomgang av dette store og vanskelige temaet. Forfatterne presenterer den forskningsbaserte kunnskapen som finnes, men de formidler også viktig erfaringsbasert viten fra sine respektive faglige ståsteder. Det er også en rekke intervjuer med mennesker som har personlige erfaringer – det kan være pårørende/etterlatte, helsepersonell eller eldre som selv har gjort selvmordsforsøk.

Disse kapitlene formidler en form for kunnskap til forståelse, og de kompletterer på en viktig måte faktakunnskapen i boken.

Nydelige og uttrykksfulle illustrasjoner er utført av bokens redaktør, Jorit Tellervo, som har bakgrunn som sykepleier og bildende kunstner.

Veksling mellom teoretisk pregede kapitler og intervjuer gjør dette til lett og fascinerende lesning. Dansk språkdrakt burde ikke by på problemer for nordmenn.

Her tar man opp et viktig tema som på mange måter er tabu også her i landet. Kunnskap og innsikt i en kompleks problematikk formidles på en utmerket måte. Jeg vil anbefale boken til alle med interesse for dette temaet, uavhengig av faglig bakgrunn.

Ildri Kjøseth
 Geriatrisk avdeling
 Ullevål universitetssykehus

Utmerket om hjemmesykepleien

Marit Solheim, Kjell Arne Aarheim, red.
Kan eg komme inn?
 Verdiar og val i heimesykepleie. 328 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2004.
 Pris NOK 298
 ISBN 82-05-30272-3

Redaktørene er sykepleiere med omfattende tilleggsutdanning og lang erfaring. De arbeider ved høyskoler. De fem medforfatterne er dels sykepleiere og dels ledere i kommunal eldreomsorg. Målgruppen er sykepleiere, sykepleierstudenter og personell i de hjemmebaserte tjenestene. Hjelpepleierne burde vært nevnt som en viktig målgruppe.

Dette skal være en fullstendig lærebok i hjemmesykepleie. Det er 20 kapitler som dekker alle sider ved dette arbeidet – alt fra jus og etikk til sykdomsgrupper og pleie. Man legger stor vekt på samarbeidets utfordringer og muligheter. Hjemmesykepleierne må være eksperter på samarbeid, med pasient, pårørende, fastlege, andre grupper av helsepersonell og kommuneadministrasjon. Jeg kunne ønsket at forfatterne hadde gått grundigere inn på hjemmesykepleiens ømme punkt, nemlig at kontinui-

teit. Dette skal være en fullstendig lærebok i hjemmesykepleie. Det er 20 kapitler som dekker alle sider ved dette arbeidet – alt fra jus og etikk til sykdomsgrupper og pleie. Man legger stor vekt på samarbeidets utfordringer og muligheter. Hjemmesykepleierne må være eksperter på samarbeid, med pasient, pårørende, fastlege, andre grupper av helsepersonell og kommuneadministrasjon. Jeg kunne ønsket at forfatterne hadde gått grundigere inn på hjemmesykepleiens ømme punkt, nemlig at kontinui-

teten ofte er skremmende dårlig, med en strøm av nye ansikter for pasienten. Et annet problem hadde også fortjent grundigere diskusjon, nemlig forebygging og håndtering av uheldige hendelser eller «avvik».

Disposisjonen er klar og gjennomarbeidet, og språket er godt. Morsomme tegninger illustrerer teksten, men de har kanskje ikke så stor pedagogisk betydning. Jeg savner en del statistisk materiale, f.eks. om forskjeller kommunene imellom, om fordeling av pasienter på diagnose og pleietyngde og om arbeidet i omsorgsboligene. Det er mange og gode referanser, men stikkordregisteret er litt tynt.

Alt i alt er dette en utmerket lærebok. Hjemmesykepleien er jo en viktig samarbeidspartner for fastlegene, og jeg tror at dette vil være en god oppslagsbok for dem.

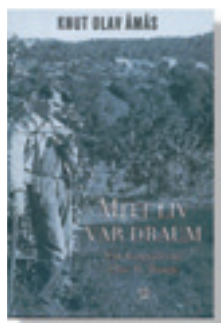
Peter F. Hjort
Blommenholm

Draumen og livet

Knut Olav Åmås

Mitt liv var draum

Ein biografi om Olav H. Hauge. 715 s, ill. Oslo: Det Norske Samlaget, 2004. Pris NOK 428
ISBN 82-521-5752-1

No har eg levd med Hauge att nokre veker, og spanande har det vore. Han rørde etter kvart mange med diktinga si og vart som eit ikon medan han levde. Ti år etter at han gjekk bort kjem Samlaget med ein stor biografi. Kritikarar har alt skrive

mykje om verket, dette er fyrste store framstillinga av livet hans attåt alt det han sjølv har gjeve oss i dei fem bind store dagbøkene.

Å gje denne oppgåva til Knut Olav Åmås var eit lukkeleg val. Hauge runda 60 det året biografen vart fødd. Dei møttest aldri, det syter for den frøstand som oftast må til for å kunne sjå klårt. Som ein grundig vitenskapsmann hev Åmås granska gamle kjelder og skaffa fram nye frå brev og samtaler med folk som stod Hauge nær. Det digre tilfanget er saumfart og ordna og sett saman slik at det tek like godt vare på diktinga og diktaren. Her er gjort skikkeleg greie for kvar einaste kjelde, med drygt hundre sider notetilvisingar og register av ulikt slag. Åmås skriv godt nynorsk, om han ikkje held seg til rettskrivinga frå 1917, slik Hauge gjorde. Dei meir private sidene ved livet er handsama med varsemd – journalane frå dei lange opphalda på Valen sjukehus er ikkje sitert direkte, og det er trekt inn

fagfolk i framstillinga av denne sinnssjuka som råka Hauge nett då han arbeidde mest intenst med diktsamlingane sine.

Skulle ein kritisera forfattaren for noko, måtte det vere at han tek med for mykje, det kan verte i meste laget med sitat frå dagbøkene om verdslitteraturen og frå avisomtalar som gjeld bøkene til Hauge. Men det meste er forvitneleg lesing – etter han har gjort greie for fakta, endar ofte Åmås avsnittet med korte eigne kommentarar og vurderingar. Det fungerer godt.

Livet til Olav Håkonsson Hauge var prega av motsetnader, enkelt og samansett, einsamt og vidtfemnande, kvardagsleg og bortrykt (i sjukdommen). Mykje kjem med, såpass som det kan verte i høve til eit anna menneskje, medan det er heller sparsamt frå miljøet i Ulvik, der han vaks upp og levde. Ein gjennomgåande pessimist var han og hadde sine grunnar for det, han torde ikkje gle seg over framgang, det var tryggare å vere svartsynt, og dessutan smålåten, slik ein skulle vere i Hardanger. Sorg og sut og liding tek han på seg, som ei bør han skal bere. Og om han jamt var stille i si ferd, kunne han òg øse seg upp i godt lag, slik at endå Georg Johannesen kom til kort i ordsiftet. Hauge klagde ofte på det fysiske arbeidet sitt som gartnar og epledyrkar. Sett på fråstand og i ettertid må ein heller tru at det vart nyttig i livet hans, til mogning for kropp og sjel og ikkje minst for diktinga. Og møtet med Bodil Cappelen, som vart kona hans seint i livet, er, slik det er synt fram i breva dei imellom, ei kjærleikssoge på høgde med mykje av det som er dikta. Draumen opna seg for Olav.

Boka inneheld òg ein 60 sider teoretisk bolk om biografiens teori og metode. Denne er det ikkje rom for å drøfte innafor dei grensene som er sette for ei slik bokmelding. Forlaget har ære av det store tilfanget av fotografi som ikkje er kjende frå før. Nokre prentefeil får dei rette i neste opplag. Om det då vert naudsynt med fleire opplag, venteleg er stoffet ikkje popularisert nok til at dette vert ei folkebok. Difor òg likar eg ho.

Hauge var ein hugteken ordsmed gjennom heile det lange livet sitt, han endra og flikka på mange av enkelt dikta for stadig nye samleutgåver, forkasta og tok inn att. Som eit lite døme vil eg slutte med nokre underfundige liner han sende meg like etter siste åremålsdagen sin, i 1993. Vi hadde veksla enkelte småvers der ulike treslag var nemnde:

I ein lund
er mange tre
eg fær ikkje fred

fyrre eg svarar

Vilhelm Lund
Fylkestyngdekantoret i Oppland
Lillehammer

Oppdatert om rettspsykiatri

Randi Rosenqvist, Kirsten Rasmussen

Rettspsykiatri i praksis

293 s, tab. Oslo: Universitetsforlaget, 2004.
Pris NOK 369
ISBN 82-15-00393-1

Randi Rosenqvist & Kirsten Rasmussen har kommet med 2. utgave av sin lærebok *Rettspsykiatri i praksis*. At de allerede etter tre år kommer med en ny utgave, er positivt – av to årsaker. For det første har man nå erfart hvor-

dan de relativt nye helselovene og lovene om utilregnelighet og særreaksjoner har slått ut i praksis, og forfatterne har omtalt dette. For det andre gir en oppdatering et klart signal om at rettspsykiatrien som fagfelt er levende og aktivt, at det er et felt hvor det hele tiden skjer endringer. Boken har omtrent samme struktur som tidligere, og er nå delt i fire hoveddeler. Del 1 gir en generell forståelse av rollen som sakkyndig. Del 2 tar for seg sivil- og strafferettspsykiatri, del 3 omhandler loven om psykisk helsevern. Kliniske områder innenfor rettspsykiatrisk arbeid, som bl.a. risikovurderinger hos f.eks. personer med personlighetsforstyrrelse, sedelighetsforbrytere og brannstiftere, blir drøftet i del 4. Kapitlet om barnesakkyndighet er heldigvis fjernet, og kapitlet om soningsvurderinger er mer informativt enn tidligere. Språket er greit og konsist.

Til tross for at utgivelsen bærer preg av solid håndverk, har den etter mitt syn to mangler. Boken bærer preg av lojalitet overfor det juridiske system. Uttalelser som «Det vil ikke si det samme som at vi i alle henseender finner loven optimal, men vi må naturligvis respektere de gjeldende lover» (s. 39), gir lite rom for kritisk refleksjon og selvstendig markering av sakkyndighetsfeltet versus det juridiske felt. Den andre innvendingen er at forfatterne ikke har benyttet seg av muligheten til å gjøre framstillingen mer pedagogisk. Jeg savner flere kliniske vignetter i tillegg til de få som finnes i del 4. Det kunne ha hjulpet leseren til å oppnå en dypere forståelse av ulike kliniske tilstander, f.eks. bevissthetsforstyrrelser, som kan være vanskelig nok selv for erfarne sakkyndige. Manglende pedagogisk vri gjør boken noe tørr og oppramsende. Uansett – den er nå oppdatert og et utmerket hjelpemiddel som oppslagsbok for studenter og andre personer i arbeidet med sivil eller strafferettslig rettspsykiatri.

Pål Grøndahl
Politilegens kontor i Oslo